

CHORAŻY (94) *sb m*

-o- (32), -ó- (1-); -o- *SarnStat* (28); -o-: -ó- *Mącz* (4 : 1).

sg N chorąży (46). ◇ *G* chorąż(e)go (8). ◇ *D* chorąż(e)mu (2). ◇ *A* chorąż(e)go (7); -égo (3), -(e)go (4). ◇ *I* chorążym (2). ◇ *V* chorąży (2). ◇ *pl N* chorążowie (14), chorąży (1) *Calep*. ◇ *G* chorążów (3) *BielSpr*, *StrykKron*, *SarnStat*, chorążych (1) *RejRozpr*; -ów (1), -(o)w (2). ◇ *D* chorążóm (2); -óm (1), -(o)m (1). ◇ *A* chorąże (3). ◇ *I* chorąż(e)mi (1). ◇ *L* chorążych (1). ◇ *sg a. pl N* chorąży (1) *Mącz* 165d. *Sł stp*, *Cn notuje*, *Linde XVII(XVIII) – XVIII w.*

1. *Noszący chorągiew, odpowiedzialny za chorągiew; signifer Mymer*¹, *Mącz, Calep, Cn; vexillarius Mącz, Cn; vexillifer Calep; signarius Cn* (29) : *Signifer*. [...] *Chorąży. Mymer*¹ 11v; *Vexillarius*, ut *vexillifer*, *Chóraży/* *proporcznik. Mącz* 491d, 392a; *Calep* 979a, 1119b; *TEyże ziemi Bracławfkiéy/* *Chorążégo* *powinni dác będziemy/ y Chorągiew. SarnStat* 1223.

Iron: Kościelny, zbierający w kościele ofiary do worka zawieszzonego na kiju (1): *Y* *ták* *wiele* *pieniędzy* *bierze* *on* *chorąży/* *Ze* *káżdemu/* *BOG* *ZAPŁAC* *mowić* *nie* *nádaży. KlonWor* 49.

Przen: O świętym (2) : *O* *Sztzepanie* *chorąży* *Krolá* *nawylfzého* *nas* *wylfluchay* *KrowObr* 168v, 217.

a. *Noszący chorągiew wojskową, odpowiedzialny za chorągiew wojskową; aquilifer Mącz, Calep, Cn; imaginarius Mącz, Cn; draconarius, imaginifer Cn* (20) : *MiechGlab* 11 [2 r.]; *Krzykła ná* *chorážego/* *by* *cnotę* *pámietał* *RejZwierz* 47v; *BielKron* 309v, 384v; *Imaginarii dicti sunt qui ferebant signa militaria in quibus imperatorum imagines erant. Chorąży. Mącz* 165d, 13c; *iż* *Rycyrftwo* *zwłafzczá* *młode* *dobr* *fwoich* *frebrá/* *Złotá/* *y* *innych* *rzeczy* *zoltáwowáli* *połowicę* *przy* *Chorągwiách* *v* *Chorążow* *BielSpr* 14v; *á* *co* *czyiego* *dawano* *do* *Sequeftru* *Chorążóm/* *Kładziono* *theż* *s* *tęgo* *dziefiátą* *część* *ná* *pogrzeby* *Rycyrftwá* *BielSpr* 15, 5v, 6, 6v, 14, 14v (11); *StrykKron* 762; *Aquiliferi –* *Chorazi. Calep* 86b.

2. *Przełożony wojskowy, dowódca; signifer BartBydę; manipularis Mącz* (7) : *BartBydę* 143; *Mącz* 208a; *że* *cię* *zwác* *będą* *y* *witác* *Hetmánem/* *Wodzem/* *Rotmiŕtrem/* *Porucznikiem/* *Dzieŕŕatnikiem/* *Chorážym* *ModrzBaz* 115; *Apofztołowie* [!] *iáko* *chorážowie* *nád* *piełzymi* *naprzod* *włzturmu* *polegli. SkarŻyw* [407] *marg*, [407]; *VotSzl* *Cv*.

W przen (1) : *Ná* *nief* *naprzod* *ŕiedział* *Ewzebius* *Nykomeydiłki* *włzytkich* *Arryanow* *Chorąży/* *boftwá* *Chryftułowego* *bluzniercá* *SkarJedn* 390.

3. *Urząd ziemski; godność w dawnej Polsce; vexillifer Cn* (54) : *Chybá* *drobnych* *kęs* *czefnikow* *Chorážych/* *woyłkich* *ŕtołnikow* *Tám* *nic* *nieprzydzie* *do* *miełfku* *RejRozpr* C2v; *Acż* *y* *druzdy* *bywáli/* *przedtym* *chorážemi. RejZwierz* 89; *OrzRozm* M3v; *BielKron* 425; *Prometheus* *on* *co* *był* *rozumu* *oŕtrego/* *Namniey* *nam* *nie* *celuie* *tęgo* *Chorážego* *PaprPan* D2, D2, X2; *Posłał* *P. Chorąży* *do* *P. Woiewody* *ActReg* 155, 141, 155 [2 r.]; *Podkomorzóm,* *Chorążóm,* *Woyłkim,* *w* *czym* *przyczyniono* *wrządów. SarnStat* 234, 230, 233, 234, 381, 383 (15).

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy miejscowej [w tym: w połączeniu z imieniem własnym (23); *chorąży + przymiotnik* (23), *przymiotnik + chorąży* (1)] (24): *szlachathna* *yagnyeska* *szona* *nyegdy* *bandącęgo* *allexego* *szcosznova* *chorážego* *varshevskyego* *ZapWar* 1507 nr 1987, 1507 nr 2038, 1549 nr 2662, 1550 nr 2655, 2676; *LibMal* 1548/142; *BielKron* 372v [2 r.]; *GórnDworz* P7, Q4v; *Máthiałz* *Gorecki* *Pilarz* *polny* *Chorąży* *Poznańfki. PaprPan* D2, C3, G3v, X2; *Martin* *Wrotimowfki*

był Chorążym Krakówkim. *StryjKron* 527 *marg*; Działo lie przy [...] Ianie z Tarnowá Krakówkim/ Pietrze Szpocie Sędomierkim/ Chorążych *SarnStat* 940, 992, 1017 [3 r.], 1018, 1044, 1065, 1195.

Wyrażenia: »chorąży dworny« [zawsze w połączeniu z imieniem własnym] (3): Eráfmus Dęmbieńki Chorąży Dworny *SarnStat* 1044 [*idem* (2)] 1065, 1195.

»chorąży ziemski« (1): Po nich Chorążowie ziemscy każdy s swoiey ziemie w kiryfiech w żałobie *BielKron* 425.

4. *Przełożony, władca, przywódca; baro, dynasta Murm, BartBydg; nobilis dominus BartBydg* (4) : *Murm* 175; Baro, przelozony, zyemyanyn; nobilis dominus, Chorąży *BartBydg* 18, 42b; CHorąży w Káftuliey mówią że był sławny *PaprPan* C3.

Synonimy: 1. *proporcznik, propornik*; 2. *dziesiątnik, hetman, porucznik, proporcznik, przełożony, rotmistrz, wodz*; 4. *dynasta, pan, władca*.

Cf CHORAŻE, CHORAŻNY

ZZa